

Макроекономічний Прогноз України

- У 2004 році зростання реального ВВП прогнозується на рівні 8,9%, а в 2005 році - 7,5%.
- Очікується, що зумовлене податковою реформою збільшення приватного споживання буде основною рушійною силою економічного зростання.
- У реальному виразі державне споживання не зміниться.
- Очікується, що темпи зростання інвестицій дещо уповільняться у 2004 році, але відновляться наступного року.
- Економічне зростання буде стимулювати попит на імпорт, в той час як сприятлива світова кон'юнктура і економічне зростання країн-партнерів визначатимуть динаміку експорту.
- Зростання валової доданої вартості в сільському господарстві у 2004 році прогнозується на рівні 8,0% на фоні минулорічного падіння.
- Очікується, що стабільне зростання в будівництві та машинобудуванні задовольнятиме високий рівень інвестиційного попиту в 2004 та 2005 рр.
- Інфляція у 2004 році складе 6,6%, але прискориться у 2005 р.

**№1 (5)
квітень
2004**

Період прогнозування:

Кв.1-2004 до Кв.4-2005

Прогнозовані зміни:

ВВП і його складові, інфляція

Населення: 48 млн.

Промисловість/ВВП: 28,8%

Сільське господарство/ВВП: 10,9%

Інвестиції/ВВП: 19,1%

Експорт в: Росію 17%, країни ЄС-15 20%

Імпорт із: Росії 35%, країн ЄС-15 23%

ВВП: Зростання залишається на високому рівні

У 2004 р. зростання реального ВВП прогнозується на рівні 8,9%, що є продовженням тенденції минулого року. Очікується, що основною рушійною силою економічного зростання буде збільшення кінцевого споживання домогосподарств завдяки реформуванню податку на доходи громадян: перехід від прогресивної шкали 10-40% до фіксованої ставки 13%. Зовнішній попит також залишатиметься одним із факторів, що забезпечить зростання ВВП, але його позитивний вплив буде нівельовано внаслідок збільшення імпорту інвестиційних товарів та сировини.

Зростання реального ВВП у 2005 р. прогнозується на рівні 7,5% на фоні високих показників попереднього року і зниження темпів зростання реального кінцевого споживання домогосподарств. Остання тенденція буде зумовлена прискоренням темпів росту споживчих цін у 2005 р., яке не буде повністю компенсоване підвищенням заробітної плати. Також очікується, що темпи зростання імпорту перевищать темпи зростання експорту. Основним чинником зростання імпорту буде інвестиційний попит.

Приватне споживання: Зниження ставки податку на доходи громадян стимулює споживання

Зростання реального кінцевого споживання домогосподарств у 2004 р. очікується на рівні 15,0% завдяки зниженню податку на доходи громадян з прогресивної шкали 10-40% до фіксованої ставки 13%. Підвищення мінімальної зарплати і оплати праці у бюджетному секторі сприятиме зростанню доходів населення.

Прогнозується, що у 2005 р. реальне приватне споживання зросте на 9,5%. Основною причиною погіршення купівельної спроможності домогосподарств стане прискорення темпів зростання споживчих цін наприкінці 2004-початку 2005 року, яке не буде повністю компенсоване зростанням мінімальної зарплати і сукупного доходу населення.

Динаміка ВВП*

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований, 1 кв. 1996 = 100

Автори:
Вероніка Мовчан
Олена Білан
Рікардо Джуччі

Припущення прогнозу

- Зниження ставки ПДВ у 2005 р.
- Президентські вибори відбудуться у 2004 р., що призведе до збільшення політичної невизначеності в країні.
- Світовий попит на метал залишатиметься високим.
- Переговори щодо вступу України до СОТ не вплинуть на зовнішню торгівлю у 2004 і 2005 рр., оскільки навряд чи Україна стане членом СОТ раніше середини 2005 р.

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 228-6342
Факс (+38044) 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

Динаміка приватного споживання*

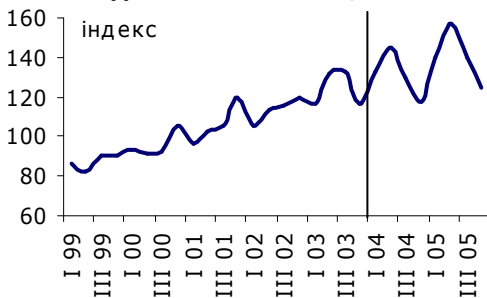
Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований, 1 кв. 1996 = 100

Динаміка державного споживання*

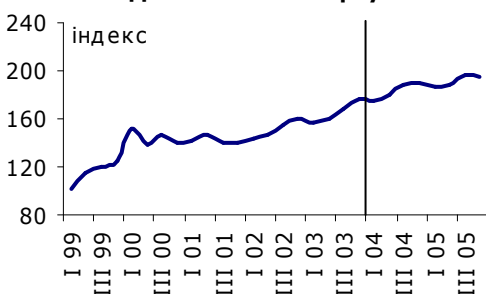
Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований, 1 кв. 1996 = 100

Динаміка інвестицій*

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований, 1 кв. 1996 = 100

Динаміка експорту*

Джерело: НБУ, Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований, товари та послуги, 1 кв. 1996 = 100

Державне споживання: Реального зростання державного споживання не очікується

Головними чинниками, що визначатимуть державне споживання у 2004 р., будуть зміни ставок та процедур адміністрування податків. Зниження ставки податку на прибуток підприємств з 30% до 25%, як і зниження податку на доходи фізичних осіб, вже спричинили принаймні тимчасове зменшення відповідних бюджетних надходжень, хоча воно було дещо компенсовано за рахунок економічного зростання та, відповідно, збільшення надходжень від ПДВ. До того ж це зниження може дещо компенсуватись за рахунок певної детінізації економіки завдяки зниженню податкового тягаря та змінам процедур адміністрування, а саме запровадженню спеціальних ПДВ-рахунків, що можна очікувати у другій половині 2004 р. Введення цих рахунків може поліпшити фінансові показники, хоча і зашкодить підприємствам через відволікання частини обігових коштів. Очікується, що сукупність вказаних чинників дозволить виконати план надходжень до державного бюджету, внаслідок чого державне споживання дещо зросте у номінальному виразі, однак реального зростання не відбудеться.

Запровадження ПДВ-рахунків, як і заплановане зниження ставки ПДВ, визначатиме державні доходи у 2005 р. Очікується, що в разі зниження ставки втрати бюджету будуть компенсовані кращим рівнем збирання податку завдяки жорсткому моніторингу усіх трансакцій, пов'язаних з ПДВ. В результаті цього реальне державне споживання у 2005 р. також не зміниться.

Інвестиції: Попит на інвестиції залишається високим

Хоча у 2003 р. валове нагромадження основного капіталу зросло на 15,8%, у 2004 р. прогнозується більш помірне зростання – на рівні 12,0%. Очікується, що у першій половині 2004 р. триватиме швидке зростання інвестицій завдяки продовженню декількох великих проектів, розпочатих раніше. Однак у другій половині року зростання інвестицій уповільниться, головним чином через виборчу кампанію, яка може спричинити перерозподіл коштів підприємств з інвестиційних на інші цілі. Уповільнення буде незначним, оскільки підприємства мають відновлювати основні фонди, більше половини яких застарілі та потребують заміни.

У 2005 р. прогнозується відновлення темпів зростання інвестицій до 15,0% завдяки високому інвестиційному попиту, стабілізації політичної ситуації та поступовому розвитку нових фінансових інструментів, що сприятиме довгостроковим запозиченням.

Зовнішній сектор: Економічне зростання стимулює попит на імпорт

У 2004 р. очікується збереження високих темпів зростання експорту та імпорту товарів та послуг, які мали місце минулого року. Реальне зростання експорту становитиме 11,1% (у гривневому еквіваленті), а імпорту – 14,7%. Головними факторами впливу на динаміку експорту товарів будуть сприятлива світова кон'юнктура на ринках чорних металів, попит на які, як очікується, залишатиметься високим протягом всього року, та зростання зовнішнього попиту (головним чином, з боку країн СНД) на українські машини та транспортне обладнання. Як і у 2003 р., Україна продовжить імпортувати сировину, проміжні матеріали та інвестиційні товари, попит на які посилюється внаслідок економічного зростання в країні.

Іншим фактором, що матиме важливий вплив на експорт товарів, стане розширення ЄС, яке спричинить зміни в торговому режимі з десятьма торговими партнерами України. З одного боку, тарифи країн, що приєднуються до Євросоюзу (Польщі, Угорщини, Чеської Республіки), зменшаться, і, таким чином, зроблять український експорт більш конкурентноспроможним. Позитивним фактором для експорту буде також поява розширеного ринку з єдиними правилами торгівлі, що має зменшити трансакційні витрати експортерів. З іншого боку, схоже, що Україна втратить частину ринку металу, оскільки її квота на експорт металу до ЄС-25

залишилась такою ж самою, як і для ЄС-15. Нові єдині правила торгівлі також вимагатимуть деякого часу на пристосування до них. Крім того, запровадження в нових членах Євросоюзу нетарифного регулювання може негативно вплинути на торгівлю цих країн з Україною. В результаті чистий вплив розширення ЄС на Україну обіцяє бути нейтральним або дещо негативним у 2004 р.; хоча в довгостроковій перспективі він буде позитивним.

Галуzeвий розріз: Зростання в усіх секторах

Низький врожай зерна у 2003 р. буде впливати на динаміку доданої вартості у *сільському господарстві* в першій половині 2004 р., однак в подальшому очікується поліпшення ситуації. Згідно з прогнозом Міністерства аграрної політики, у 2004 р. врожай зерна буде на 60-70% вище за минулорічний (близько 32-35 млн. тон), що сприятиме відновленню зростання доданої вартості в секторі в другій половині 2004 р. Загалом до кінця 2004 р. воно становитиме 8,2%, а у 2005 р. буде більш помірним - біля 4,5%.

Головною рушійною силою зростання сукупної доданої вартості в економіці залишається *обробна промисловість*. Високі темпи зростання машинобудування, металургії та харчової промисловості будуть чинниками подальшого зростання всієї галузі, яке прогнозується на рівні 18,5%. Одночасно, у 2004 р. очікується прискорення темпів росту *добувної промисловості* до рівня 6,8% завдяки високому внутрішньому попиту на сировину. У 2005 р. зростання доданої вартості в цих галузях продовжиться і становитиме 13,8% в обробній промисловості та 3,5% в добувній.

Хоча очікується, що в другій половині 2004 р. зростання доданої вартості у *будівництві* загальмується порівняно з попереднім роком, будівництво залишатиметься сектором з найвищими темпами зростання - 17,6% росту в 2004 р. та 19,5% у 2005 р. Розвиток будівництва разом з машинобудуванням віддзеркалюють збільшення внутрішнього інвестиційного попиту в економіці.

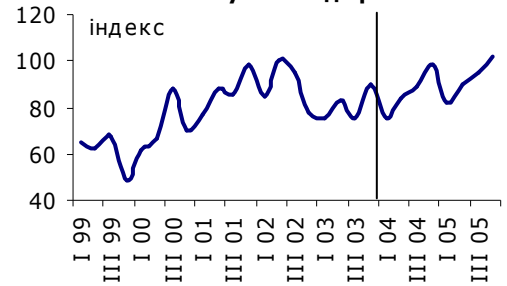
Зростання доданої вартості в *оптовій та роздрібній торгівлі* у 2004 р. очікується на рівні 16,5% завдяки розширенню приватного споживання, а у 2005 р. - на рівні 11,4%. За прогнозом, темпи зростання доданої вартості у *транспорті* продовжать тенденцію попередніх періодів і досягнуть 11,1% у 2004 р. та 10,3% у 2005 р. Цей сектор також сприяє розширенню попиту на транспортне устаткування, що стимулює його виробництво та, як наслідок, веде до зростання продукції обробної промисловості.

Інфляція: У 2005 році зростання цін прискориться

Згідно прогнозу до кінця 2004 р. споживчі ціни зростуть на 6,6%. Попри тиск на ціни з боку факторів попиту, як-то збільшення зарплат і пенсій, зменшення податкового тягаря на доходи фізичних осіб та економічне зростання в цілому, напередодні президентських виборів інфляція споживчих цін буде стримуватись адміністративними заходами. З цієї ж причини, швидке зростання цін на товари промисловості, що спостерігалось на початку року і має тенденцію до продовження, не впливатиме на динаміку споживчих цін в цьому році.

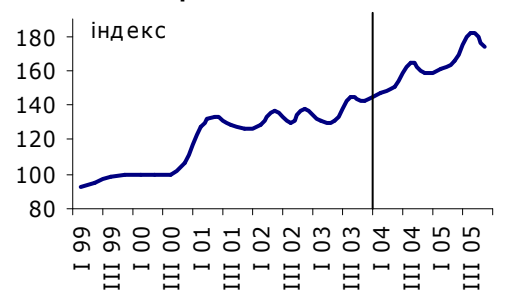
Проте за прогнозом, зростання споживчих цін прискориться у 2005 р. Крім факторів попиту, що продовжуватимуть діяти наступного року, особливою рисою 2005 р. стане посилення впливу чинників, що зумовлюють інфляцію витрат. Очікується, що зростання цін у промисловості збільшить витрати на виробництво продуктів кінцевого споживання, що, в свою чергу, стане причиною зростанню споживчих цін. Крім того, очікується підвищення адміністративно встановлених тарифів на комунальні та транспортні послуги, яке вже не раз відкладалось раніше. Заплановане зменшення ставки ПДВ у 2005 р. викличе одноразове зменшення загального рівня цін, але здешевлення усіх товарів і послуг сприятиме розширенню сукупного попиту і, як наслідок, прискоренню інфляції. Беручи до уваги, що за

Динаміка доданої вартості у сільському господарстві*

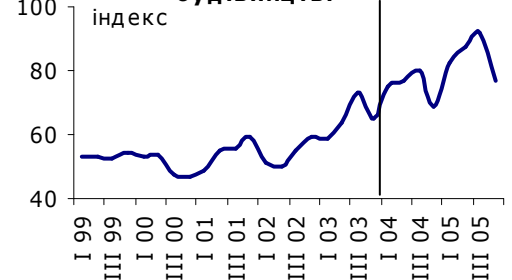
Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований, 1 кв. 1996 = 100

Динаміка доданої вартості у промисловості*

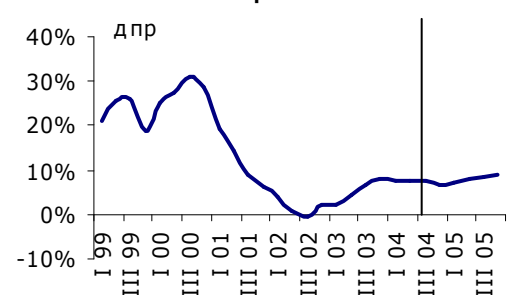
Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований, 1 кв. 1996 = 100

Динаміка доданої вартості у будівництві*

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований, 1 кв. 1996 = 100

Динаміка індексу споживчих цін

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки

припущенням динаміка зростання грошових агрегатів не зміниться, інфляція у 2005 р. прогнозується на рівні 9,0%.

3

Таблиця 1. Зростання реального ВВП за витратами: Прогноз (% рік до року)

	2001	2002 P	2003 P	2004 E	2005 F
Приватне споживання	9,6	9,5	12,4	15,0	9,5
Державне споживання	10,4	-6,7	14,8	0,0	0,0
Валове нагромадження основного капіталу	6,2	3,4	15,8	12,0	15,0
Експорт товарів та послуг	3,5	9,1	10,3	11,1	4,5
Імпорт товарів та послуг	6,0	3,7	16,4	14,7	6,3
Валовий внутрішній продукт	9,2	5,2	9,4	8,9	7,5

Примітка: P – попередні дані, E – оцінка, F – прогноз

Таблиця 2. Зростання реального ВВП у галузевому розрізі: Прогноз (% рік до року)

	2001	2002	2003 P	2004 E	2005 F
Сільське господарство	10,2	2,0	-9,9	8,2	4,5
Добувна промисловість	10,8	2,4	5,5	6,8	3,5
Обробна промисловість	14,0	9,5	18,1	18,5	13,8
Виробництво/розподіл електроенергії, газу, води	3,8	1,7	4,7	1,0	1,0
Будівництво	7,8	-2,6	23,1	17,6	19,5
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт	43,0	19,6	19,6	16,5	11,4
Транспорт	5,1	12,4	12,4	11,1	10,3
Освіта	5,1	1,9	1,9	1,8	1,9
Охорона здоров'я	8,4	2,8	2,8	2,2	1,9
Валовий внутрішній продукт	9,2	5,2	9,4	8,9	7,5

Примітка: P – попередні дані, E – оцінка, F – прогноз

Технічна примітка

Цей прогноз отриманий за допомогою ітераційно-аналітичної методики, що базується на використанні системи національних рахунків, а саме на різних методах визначення ВВП.

Існує три методи розрахунку ВВП: розрахунок ВВП за галузями, за доходами та за витратами (кінцевим використанням доходів). У цьому прогнозі використовуються два методи: за галузями та за витратами.

Розрахунки здійснюються на кварталній основі, а річні дані отримані шляхом агрегування кварталної динаміки.

Процес прогнозування включає такі кроки:

- Для кожного методу обирається рівень дезагрегації компонентів. Загальний прогноз ВВП базується на прогнозі динаміки його компонентів.
- Динаміка кожного компонента прогнозується на основі історичних даних, а також набору припущень прогнозу, причому там, де це можливо, використовуються відповідні індикатори випередження. Кожен з показників розраховується в реальному вимірі.
- Зростання реального ВВП (для кожного методу окремо) визначається як сума внесків його компонентів. Під внеском розуміємо реальне зростання кожного компонента, зважене на частку цього компонента у структурі ВВП у відповідному періоді попереднього року (деталі наведені у Вставці 1).

Вставка 1. Розрахунки

Для визначення частки кожного компоненту ВВП у його загальному реальному зростанні використано наступну формулу зростання ВВП (\hat{Y}):

$$\hat{Y} = \left(\frac{Y_t^* - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} \right) = \left(\sum_{i=1}^I \frac{X_{it}^* - X_{it-1}}{X_{it-1}} \cdot \frac{X_{it-1}}{Y_{t-1}} \right)$$

для кожного періоду t ,

де Y - це ВВП, X - компонент ВВП, I - число компонентів, а знак * означає поправки відповідних даних на інфляцію.

Відповідно, частку $\Theta_t^{X_i}$ компоненту X_i у реальному зростанні розраховано за формулою:

$$\Theta_t^{X_i} = \left(\frac{X_{it}^* - X_{it-1}}{X_{it-1}} \right) \cdot \frac{X_{it-1}}{Y_{t-1}} \cdot 100$$

для кожного періоду t .

У формулі співвідношення показників

- Реальні значення ВВП, отримані за двома різними методами, порівнюються та, у випадку розбіжностей, здійснюється наступна ітерація прогнозування компонентів.

Прогноз розраховується на основі припущення про незмінність певних пропорцій протягом тривалого періоду часу. Ці пропорції визначають залежність між компонентами ВВП за витратами і за галузями. Як додаткові інструменти прогнозування компонентів ВВП, використовуються економетричні рівняння та таблиці витрат-випуску. Ітерації продовжуються доти, доки обидва методи розрахунку ВВП не дадуть однакових результатів.

Скорочення:

дпр до попереднього року